

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 - Legenda k obrázkům	105
Příloha č. 2 - Kritéria pro „aspie“ dle Attwooda a Gray	106
Příloha č. 3 - Jak vysvětlit, co to je Aspergerův syndrom spolužákům dítěte v páté třídě	108
Příloha č. 4 - Vysvětlení vlastní diagnózy Aspergerův syndrom dítěti staršímu osmi let dle Atwooda	109
Příloha č. 5 - Vysvětlení vlastní diagnózy Aspergerův syndrom dospívajícímu a dospělému jedinci dle Atwooda	111

Legenda k obrázkům (ke grafickému znázornění vzdělávací dráhy jednotlivých dětí)

	OBDOBÍ DOCHÁZKY DO PŘEDŠKOLNÍHO ZAŘÍZENÍ
	OBDOBÍ POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY
odklad	ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY
ZŠ	ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPÁDOVÁ ČÍ BLÍZKÁ
PAS	DIAGNOSTIKOVANÁ PAS
	JINÁ PŘEDCHOZÍ DIAGNÓZA ČI VYŠETŘENÍ
DV	DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ
	SPECIÁLNÍ TŘÍDA, SPECIÁLNÍ ŠKOLA
	PŘÍPRAVNÝ ROČNÍK
MŠ	MATEŘSKÁ ŠKOLA
ZŠ	ZÁKLADNÍ ŠKOLA
Δ	ZMĚNA ŠKOLY
Δ	ZMĚNA TŘÍDY V RÁMCI ŠKOLY
A	ALTERNATIVNÍ – VOLNĚJŠÍ STYL VÝUKY
+	SPÁDOVÁ ŠKOLA ODMÍTÁ DÍTĚ PŘIJMOUT – VZDĚLÁVAT
P	NEGATIVNÍ PŘÍSTUP UČITELE
▼	VÝRAZNÉ ZHORŠENÍ CHOVÁNÍ DÍTĚTE
☀	ZLEPŠENÍ CHOVÁNÍ DÍTĚTE
‡	ZHORŠENÍ VZTAHŮ SE SPOLUŽÁKY
⊙	POŘAD PRO SPOLUŽÁKY DĚTÍ S PAS

Kritéria pro „aspie“ dle Attwooda a Gray (1999) (definice Aspergerova syndromu pomocí silných stránek a nadání):

A) Kvalitativní výhoda v sociální interakci projevující se ve většině případů následujícími znaky:

1. vrstevnické vztahy se vyznačují absolutní loajalitou a dokonalou spolehlivostí,
2. nezátíženost sexistickými, ageistickými a kulturními zkresleními,
3. vyslovení vlastního názoru bez ohledu na sociální kontext,
4. schopnost sledovat osobní teorii nebo hledisko bez ohledu na protichůdné důkazy,
5. hledání posluchačů nebo přátel přes: nadšení pro unikátní zájmy a témata, úvahy o detailech, trávení času diskusemi o tématech, které nemusí být primárním zájmem jedince,
6. poslouchání bez neustálých úsudků a domněnek,
7. zájem především o významné příspěvky k hovoru, vyhýbání se „rituální konverzaci“ nebo společenským triviálním prohlášením a povrchním rozhovorům,
8. hledání upřímných, pozitivních a skutečných přátel s neotřelým smyslem pro humor.

B) V oblasti sociálního použití jazyka se objevují alespoň tři z následujících charakteristik:

1. odhodlání hledat pravdu,
2. konverzace bez skrytých významů nebo cílů,
3. rozsáhlá slovní zásoba a zájem o slova,
4. fascinace slovním humorem – např. slovními hříčkami,
5. pokročilé používání obrazových metafor.

Příloha č. 2 (2/2)

C) Kognitivní schopnosti jsou charakterizované nejméně čtyřmi z následujících znaků:

1. silná preference detailu nad celkem,
2. originální často unikátní přístup k řešení problémů,
3. výjimečná paměť a / nebo vybavování si detailů, časté zapomínání a přehlížení jiné informace např.: jména, data, plány, postupy,
4. vytrvalost při získávání a zpracování informací o tématech vlastních zájmů,
5. persistence myšlení,
6. encyklopedické znalosti jednoho či více témat,
7. znalosti rutinních postupů a cílená touha po udržování pořádku a přesnosti,
8. jasnost hodnot, rozhodování nezměnitelné politickými a finančními faktory.

D) Další možné vlastnosti:

1. vysoká citlivost na konkrétní smyslové podněty (např. sluch, hmat, zrak, zápach),
2. úspěšnost v individuálních sportech a hrách,
3. vytrvalost a vizuální přesnost,
4. sociálně neopěvovaný hrdina, důvěřivý optimismus, častá sociální oběť,
5. slabost pro druhé a zároveň silná víra v možnost skutečného přátelství,
6. větší pravděpodobnost toho, že po střední škole půjdou studovat vysokou školu než u běžné populace,
7. často pečují o druhé mimo rozsah obvyklý v populaci.

Jak vysvětlit, co to je Aspergerův syndrom spolužákům dítěte v páté třídě – převzato z knihy Šikana dětí s poruchami autistického spektra (Dubin, 2009, s. 81-82)

„Lidé s Aspergerovým syndromem jsou zvláštní. Narodili se s jiným vnímáním okolního světa. Jejich svět není horší, ale ani lepší..., je prostě jiný. Aspergerův syndrom patří do poruch autistického spektra. Tito lidé se dokážou dlouhodobě zaměřit na nějaký určitý zájem. Mnozí zdraví lidé to nedokážou, nebo jim to dělá potíže. Říká se, že Einstein trpěl Aspergerovým syndromem. Musel se dlouho soustředit na předmět svého zájmu, než popsal teorii relativity. Může mi někdo říci, proč je schopnost soustředit se na svůj zájem dobrá vlastnost? (Děti uvádějí své argumenty.) Velmi dobře. A dále, lidé s Aspergerovým syndromem obvykle říkají pravdu. Mnohým zdravým lidem by dělalo potíže být tak upřímný. Kdo z vás si myslí, že mluvit vždy pravdu je správné? (Děti se hlásí.) Já si to také myslím. Ale některé věci jsou pro osoby s Aspergerovým syndromem obtížnější než pro zdravé lidi. Například hlasité zvuky mohou těmto lidem velmi vadit. Požární poplach jim může působit bolest v uších, zatímco nám vůbec nevadí. Tito lidé mají také problémy mluvit s ostatními. Není to proto, že by byli hloupí. Je to proto, že jejich mozek pracuje trochu jinak než náš. Opakuji: nepracuje ani lépe ani hůře. Jenom jinak. A nakonec většina z nich je velmi inteligentních. Jak vidíte, v naší třídě jsou různí lidé, všichni jsme unikátními jedinci. Máme šanci překonat rozdíly a podělit se o svoje přednosti s okolním světem.“

Vysvětlení vlastní diagnózy Aspergerův syndrom dítěti staršímu osmi let dle Attwooda (nedatováno)

Pro děti starší osmi let vyvinul Attwood aktivitu k vysvětlení diagnózy jedinci a jeho rodině (zahrnující i sourozence a prarodiče). Výše zmíněný autor pořádá setkání členů rodiny včetně dětí a dospívajících, jimž byl nedávno diagnostikován Aspergerův syndrom. První společná aktivita spočívá v identifikaci silných a slabých stránek jedince. Odborník (klinický lékař) vyvěsí v místnosti velké listy papíru (popřípadě tabuli), každý list papíru rozdělí do dvou sloupců, jeden sloupec dostane nadpis kvality (silné stránky) druhý obtíže (slabé stránky). První by danou aktivitu měl plnit jeden z rodičů. (Do seznamu silných a slabých stránek lze zařadit praktické dovednosti, znalosti, záliby, vlastnosti). Terapeut zapíše první návrhy na papír či tabuli, rodina přidá vlastní nápady. Terapeut by měl ohlídat to, aby se jednalo o aktivitu pozitivní, měl by komentovat různé atributy a zajistit to, aby kvality převažovali nad obtížemi. V aktivitě pokračují další členové rodiny, dítě či dospívající s Aspergerovým syndromem vše sleduje, účastní se, a chápe, co se od něj očekává v okamžiku, kdy na něj dojde řada. Někdy člověk s Aspergerovým syndromem není ochoten nebo schopen vyjmenovat více vlastních silných a slabých stránek. Rodina ho v této činnosti povzbuzuje, také terapeut může učinit několik návrhů na základě znalosti jedince. Zde je třeba zajistit, aby se při vyjmenovávání obtíží (slabých stránek) necítil jedinec viktimizovaný.

Odborník komentuje kvality a obtíže, které dítě uvedlo. Následně hovoří o tom, že vědci často, pokud najdou konzistentní projevy u více jedinců, hledají modely, které pak chtějí nějak pojmenovat. Po té odkazuje na Hanse Aspergera, který na své klinice viděl mnoho dětí, které měli podobné vlastnosti. Tento vědec vypracoval první klinický popis, ten se stal známým pod názvem Aspergerův syndrom.

Attwood sám v tomto okamžiku obvykle říká dítěti větu: Gratuluji máš Aspergerův syndrom. Pak vysvětluje, že to neznamena, že je dítě blázen, zlé nebo defektní, ale že má jiný způsob myšlení. Také některé z jeho talentů a kvalit jsou dány právě tím, že dítě má Aspergerův syndrom (např. rozsáhlé znalosti týkající se předmětů zájmu dítěte, důraz na detail, přirozené nadání v matematice).

Příloha č. 4 (2/2)

Další fází je diskuze o problémech a strategiích nezbytných pro zlepšení schopností dítěte. Diskuze může zahrnovat výhody programů zaměřených na zlepšení porozumění sociálním situacím, výhody kognitivně behaviorální terapie chování, farmakoterapie, nápady a povzbuzení zaměřené na zkvalitnění přátelství. Odborník shrne kvality a obtíže, které jsou dány Aspergerovým syndromem, a mluví též o úspěšných osobnostech v oblasti vědy, informačních technologií, politiky, umění, které profitovaly z charakteristik Aspergerova syndromu ve svém profilu schopností.

Vysvětlení vlastní diagnózy Aspergerův syndrom dospívajícímu a dospělému jedinci dle Atwooda (nedatováno)

Při vysvětlování vývojového profilu schopností u Aspergerova syndromu dospívajícím a dospělým používá Attwood metaforu mýtiny v lese. Mýtina představuje vývoj mozku. Postupný vývin a růst rostlin a stromků na mýtině reprezentuje vývoj různých mozkových funkcí. Na mýtině jeden stromek roste velkou rychlostí, vytváří baldachýn nad ostatními rostlinami a zároveň také kořeny v zemi. Takto omezuje přístup ke slunci a živinám ostatním rostlinám, tím také zabraňuje jejich růstu. Dominantní stromek, který se posléze stal stromem, reprezentuje tu část mozku, která se orientuje na sociální uvažování. Pokud se ale stromek sociálního uvažování nevyvíjí rychle a nestane se dominantním, pak se silnějšími mohou stát jiné stromy - schopnosti. Těmito stromy – schopnostmi jsou mechanické uvažování, hudba, umění, matematika, přírodní vědy a vnímání smyslových zážitků. Jedinec tak může Aspergerův syndrom vidět jako zdůvodnění svého talentu i svých obtíží.

Celou aktivitu uzavírá Attwood výkladem některých svých osobních názorů na daný syndrom. Jedinci s Aspergerovým syndromem mají jiné priority, odlišné vnímání světa a i jejich způsob myšlení se liší od myšlení osob bez tohoto syndromu. Jejich mozek „je zapojen“ jinak, ne chybně. Tyto osoby upřednostňují snahu o znalosti, dokonalost, pravdu a pochopení fyzického světa nad pocity a interpersonálními zážitky. To může vést k různým oceňovaným talentům ale také ke zranitelnosti v sociálním světě a bude to mít vliv na sebevědomí jedince. Člověk bude vnímat diagnózu v závislosti na tom, jak mu ji vysvětlí odborník.